

Warszawa, dnia 8 kwietnia 2009 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZBIA/023/1-2/2009/KC

**Szanowny Pan
Zbigniew Wrona
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 marca 2009 r. o sygn. DL-P-I-4000-23/08 dotyczące projektu ustawy *o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Przepisy wprowadzające kodeks karny oraz ustawy Kodeks postępowania karnego*, uprzejmie przedstawiam stanowisko w powyższej sprawie.

Wymieniony projekt reguluje dziedziny, które w niewielkim stopniu dotyczą spraw, będących w kręgu kompetencji Rzecznika Praw Dziecka – tylko więc w tym zakresie przedstawiam swoją opinię.

1. Rzeczpospolita Polska, ratyfikując Konwencję o Prawach Dziecka złożyła dwa zastrzeżenia. Rzeczpospolita Polska zastrzega, że o granicy wieku, od której dopuszczalne jest powoływanie do służby wojskowej lub podobnej oraz uczestnictwo w działaniach zbrojnych, rozstrzyga prawo Rzeczpospolitej Polskiej. Granica ta nie może być niższa niż przewidziana w art. 38 Konwencji „Państwa – Strony podejmą wszelkie możliwe kroki dla zapewnienia, aby osoby które nie osiągnęły wieku piętnastu lat, nie brały bezpośredniego udziału w działaniach zbrojnych”.

W związku z powyższym cieszy mnie zmiana art. 124 Kodeksu karnego, będąca wynikiem ratyfikowania przez Polskę Protokołu fakultatywnego do Konwencji Praw Dziecka w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne z dnia 25 maja 2000 r. Rozszerzenie zakazu wcielania lub werbowania do sił zbrojnych na osoby poniżej 18 roku życia jest bardzo dobrym posunięciem.

2. Organa ścigania opierają się na definicjach handlu ludźmi, zawartych w Protokole ONZ dot. handlu ludźmi z 2000 r. Jednak uważam, że brak definicji handlu ludźmi w polskim

kodeksie karnym ogranicza skuteczność prowadzonych postępowań prokuratorskich. Dlatego też z satysfakcją przyjąłem propozycję wprowadzenia do Kodeksu karnego definicji „handlu ludźmi”, wynikającej z Decyzji ramowej Rady Europy 2002/629/WSiSW z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie zwalczania handlu ludźmi, a także z ratyfikowanego przez Polskę Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi.

Niewątpliwie w przepisach prawa karnego materialnego brakuje przestępstwa handlu ludźmi. Kodeks karny penalizuje czyny zabronione w sferze seksualnej i obyczajności np. rozpowszechnianie pornografii ale handlu ludźmi *sensu stricte* jako czynu zabronionego nie definiuje.

„Handel ludźmi to werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjęcie osoby z zastosowaniem: przemocy, groźby bezprawnej lub innych form przymusu, uprowadzenia, podstępu, wprowadzenia w błąd (...), nadużycia stosunku zależności, krytycznego położenia lub stanu bezradności, udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej (...) w zamiarze jej wyzyskania, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy (...), w żebractwie, niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność jednostki ludzkiej lub w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy”. Wyrażam zadowolenie, iż proponowany zapis na szczególnej pozycji stawia dziecko, zapewniając mu szczególną ochronę. Nie jest wymagane zastosowanie którejs z powyższych metod, by potraktować zachowanie sprawcy jako handel ludźmi, jeżeli odbywa się ono w stosunku do małoletniego. Całkowicie popieram zapis, zaproponowany w § 23 projektu.

3. Na poparcie zasługuje także wyodrębnienie przestępstwa, polegającego na adopcji w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, a także wprowadzenie kryminalizacji stadium przygotowania do przestępstwa handlu ludźmi czy oddania w stan niewolnictwa.

W tym miejscu należy dodać, iż – w mojej ocenie – obowiązujący Kodeks karny nie zapewnia pełnej ochrony małoletnich między 15 a 18 rokiem życia. Mam na myśli wykorzystywanie seksualne, które również może mieć związek z procederem handlu ludźmi. Dotychczasowe przepisy zapewniają ochronę przed wykorzystywaniem seksualnym jedynie do 15 roku życia. Podniesienie granicy wieku ma na celu pełną ochronę dziecka przed wszelkimi formami wykorzystywania seksualnego. Zmiana byłaby zgodna z obowiązującymi standardami międzynarodowymi oraz postulatami instytucji międzynarodowych względem Polski.

Art. 19 ust. 1 Konwencji o Prawach Dziecka nakazuje chronić dziecko przed wszelkimi formami wyzysku, w tym wykorzystywaniem dla celów seksualnych, zaś art. 34 stanowi zobowiązanie do ochrony dzieci przed wszelkimi formami wyzysku seksualnego i nadużyć seksualnych, w szczególności nakłanianiem lub zmuszaniem dziecka do jakichkolwiek nielegalnych działań seksualnych, wykorzystywaniem dzieci do prostytucji lub innych nielegalnych praktyk seksualnych, wykorzystywaniem dzieci w pornograficznych przedstawieniach i materiałach. Dziecko definiowane jest przez art. 1 Konwencji jako każda istota ludzka w wieku poniżej osiemnastu lat.

W ten sam sposób normuje ochronę dziecka przed wykorzystywaniem seksualnym art. 7 ust. 10 Europejskiej Karty Społecznej oraz Konwencja Nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy. Kierując się tymi przesłankami, a także koniecznością wypełniania przez Polskę zobowiązań międzynarodowych, opowiadam się za objęciem małoletnich między 15 a 18 rokiem życia pełną ochroną.

Doceniając i popierając korzystne zmiany w przesłanym projekcie *nowelizacji Kodeksu karnego, Przepisów wprowadzających Kodeks karny oraz Kodeksu postępowania karnego*, wyrażam jednocześnie nadzieję, iż przedstawione przeze mnie uwagi zostaną uwzględnione i posłużą w dalszych pracach nad tym aktem prawnym.

z paszkiem
Marek
Zmieszka